

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Ведмеденко Марія Маркелівна

1930 р. н., жителька с. Липовий Ріг

(запис 2008 р. Гой О.Г.,

зав. клубом с. Липовий Ріг)

Голодомор застав зненацька. Ще тільки наставала весна. Розпускались перші листочки, дерева і квіти, щебетали птахи. Сім'ї готувалися до перших посівів. Діставали зерно, готувалися до роботи. Але чорна хмара заступила їм дорогу. На подвір'ях з'явилися страшні „морди” з рушницями. Вони забирали все до останньої зернини, не залишаючи нічого. Ті люди, що намагались заховати зерно, страшно наражались, іноді на смерть.

Протягом літа діти та дорослі ще якось могли харчуватися, зловивши в лісах тварин, на озерах птахів. Діти крали яйця у птахів, збирали ягоди. Але літо було не вічне. Наближалась зима. Саме в цей період голод був найстрашніший. Дорослі були безсилі. Діти весь час стогнали та плакали, просили дати шматочок хліба. Матері вже не мали снаги дивитися на випуклі очі дітей, як бездонні ями. Худенькі дитячі тільця були обтягнуті блідою шкірою, безсило звисали напухлі рученята. Діти хворіли, в муках помирали від голоду.

Кучерява Ганна Калениківна

1926 р. н., жителька с. Липовий Ріг

(запис 2008 р. Зубенко Т.М.,
бібліотекаря I категорії)

Нас у сім'ї було дев'ятеро – батько, мати та семеро дітей. Мати доручала мені годувати маленького братика. Коли він наїдався, а в мисці трохи зоставалося, то тихенько, коли вона не бачить, я все доїдала, а потім щипала брата за спину. Коли мати питає, чого він плаче, то відповідаю, що він голодний. Вона ще накидає каші, щоб я нагодувала брата, але він вже не хоче їсти, то я все з'їдала сама.

Ще згадую, як батько приносив із конюшні вкрадену макуху, і ми її їли. Коли прийшла весна і зазеленіла пшениця, батько косив і сушив її, а мати пекла коржики.

Якось пішов сусідський хлопчик до одної жінки і вже від неї не повернувся. Вона його з'їла. Мій батько звозив померлих до ями, а одна жінка просилась: “Не кидайте мене – я просто хочу їсти”.

Голодомор був найжахливішою сторінкою в моєму житті, адже тоді померло багато моїх рідних.